

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Фінансів, обліку і оподаткування (№ 604)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ В.А. Фурсова
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 31 » _____ серпня 2022 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Комплексний кваліфікаційний іспит
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: _____ 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: _____ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: _____ «Фінанси, банківська справа та страхування»
(найменування спеціалізації)

Рівень вищої освіти: *початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти*

Силабус введено в дію з 01.09.2022 року

Харків «ХАІ» – 2022

Укладачі:

Фурсова В.А.

– канд. економ. наук, доцент, доцент
кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Гребенікова О. В.

– канд. економ. наук, доцент, доцент
кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Ліхоносова Г.С.

– доктор економ. наук, проф., проф.
кафедри фінансів, обліку і оподаткування

Силабус комплексного кваліфікаційного іспиту розглянуто на засіданні кафедри
фінансів, обліку і оподаткування (604)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «30» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

д.е.н., професор
(наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

Т.В. Калинеску
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладачів

Фурсова Вікторія Анатоліївна, к.е.н., доцент. З 2008 з року викладає в університеті наступні дисципліни:

- банківська система;
- облік у банках;
- банківський менеджмент;
- аналіз діяльності банку;
- ризикологія;
- управління фінансовими ризиками аерокосмічної галузі;
- фінансовий облік;
- аналіз господарської діяльності.

Напрями наукових досліджень: рейтингове оцінювання фінансової стійкості банківських установ, банківські кризи, управління фінансовими ризиками.

Гребенікова Олена Володимирівна, к.е.н., доцент. З 2000 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- гроші і кредит;
- теорія фінансів;
- інвестиційний аналіз;
- управління інноваціями;
- страхування;
- облік у бюджетних установах;
- фінанси підприємств;
- казначейська справа.

Напрями наукових досліджень: інвестиційна діяльність промислових підприємств, діагностика фінансового стану машинобудівних підприємств, управління інноваційним розвитком.

Ліхоносова Ганна Сергіївна, д-р екон. наук, професор. Стаж викладацької роботи – з 2009 року; в університеті викладає такі дисципліни:

- адміністрування податків;
- податковий контроль підприємств аерокосмічної галузі;
- облік і аналіз ЗЕД;
- митний менеджмент;
- звітність підприємств;
- біржова діяльність;
- корпоративна соціальна відповідальність.

Напрями наукових досліджень: податкові стимули соціально-економічного розвитку; соціально-економічні важелі регулювання добробуту населення; фінансове обґрунтування нівелювання соціально-економічного відторгнення; обліково-аналітичний інструментарій корпоративної соціальної відповідальності.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр, в якому проводиться іспит – 4 семестр.

Обсяг дисципліни - 1 кредит ЄКТС / 30 годин, у тому числі аудиторних – 10 год., самостійної роботи здобувачів – 20 год.

Форми здобуття освіти - Денна, дистанційна, дуальна.

Дисципліна – обов'язкова.

Види навчальної діяльності – консультації, самостійна робота здобувача.

Види контролю – підсумковий контроль (іспит).

Мова викладання – українська.

3. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: оцінювання рівня професійної компетентності випускника, ступеня засвоєння ним освітньої програми спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Завдання: засвідчити, що випускник оволодів необхідними теоретичними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах; вміє систематизувати теоретичні знання і практичні навички, отримані за весь період навчання; вільно володіє методиками теоретичного дослідження при розв'язанні конкретних задач з різних предметних областей; вміє працювати на рівні сучасних інформаційних технологій; готовий до самостійного аналізу та викладу матеріалу; вміє аналізувати, досліджувати проблему (задачу) за допомогою нових методів; вміє захищати свої знання перед екзаменаційною комісією.

Компетентності, які набуваються:

Загальні

ЗК1 – Здатність навчатися та самонавчатися.

ЗК2 – Здатність до формування світогляду щодо розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури.

ЗК3 – здатність виявляти і вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК4 – Здатність до письмових та усних комунікацій державною та іноземною мовами.

ЗК5 – Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові

ФК1 – Розуміння та здатність до критичного осмислення концептуальних основ економічної теорії, які стосуються фінансів, банківської справи та страхування й узагальнюють засади й закономірності функціонування та розвитку фінансових систем.

ФК2 – Здатність опановувати та усвідомлювати інформацію щодо сучасного стану і тенденцій розвитку фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна

та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, банківська система та страхування).

ФК3 – Вміння використовувати теоретичний та методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук.

ФК4 – Здатність використовувати базові знання і практичні навички у фінансовій, банківській, страховій сфері.

ФК6 – Здатність складати та аналізувати фінансову звітність суб'єктів господарювання, іншу документацію, проводити грошові розрахунки, користуватися банківськими, страховими та іншими фінансовими послугами, зокрема у аерокосмічній галузі.

ФК 8 – Базові знання наукових понять і методів, необхідних для розуміння принципів функціонування фінансової системи.

ФК9 – Здатність ефективно застосовувати адміністративні методи державного й банківського регулювання та нагляду, володіти методами та технологіями роботи в фінансовій, банківських та страховій сфері, зокрема в аерокосмічній галузі.

ФК 10 – Здатність до застосування різних форм і методів бухгалтерського обліку.

ФК 11 – Уміння використовувати методичні підходи до оцінювання стану підприємств, банківських установ та страхових організацій, зокрема в аерокосмічній галузі.

Очікувані результати навчання:

ПРН1 – Вміння застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань в професійній діяльності.

ПРН2 – Вміння застосовувати знання іноземної та державної мови для формування ділових паперів і спілкування в межах побутової, суспільно-політичної та фахової тематики.

ПРН4 – Вміння абстрактно мислити, аналізувати та синтезувати інформацію.

ПРН5 – Вміння працювати самостійно, демонструвати здатність до гнучкого мислення, нести відповідальність за результати роботи і особистий професійний розвиток.

ПРН7 – Вміння діяти з соціальною відповідальністю і громадянською свідомістю, демонструвати повагу до етичних принципів, індивідуального та культурного різноманіття, проявляти турботу про здоров'я і безпеку життєдіяльності співробітників, прагнення до збереження навколишнього середовища.

ПРН8 – Розуміння основ фінансової діяльності на підприємствах, у банківських установах, страхових компаніях, зокрема в аерокосмічній галузі.

ПРН9 – Вміння аналізувати та оцінювати макроекономічні показники, фінансову, грошово-кредитну політику держави, пропонувати напрями їхнього удосконалення.

ПРН10 – Вміння проводити систематизувати, класифікувати, узагальнювати, порівнювати та застосовувати сучасні методичні та практичні інструменти у дослідженні фінансово-економічних процесів та явищ.

ПРН12 – Вміння вести облік господарських операцій, обчислювати показники фінансово-господарської діяльності, аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність, зокрема у аерокосмічній галузі.

4. ПІДГОТОВКА ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ В ГАЛУЗІ ЗНАНЬ «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

4.1. Вихідні положення про кваліфікаційного іспиту

Відповідно до Положення «Про положення про створення та організацію роботи екзаменаційної (атестаційної) комісії в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/polozheniya1/polozhennya-yaki-regulyuyut-poryadok-zdiysnennya-osvitnogo-procesu/polozhennya-pro-ekzamenacijnu-komisiju/>) та освітньо-професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» вибрано таку структуру завдань кваліфікаційних іспиту випускників, як кваліфікаційний іспит. **Кваліфікаційний іспит за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»** містить завдання з таких дисциплін.

1. Фінанси;
2. Банківська система;
3. Страхування.

4.2. Цілі й функції кваліфікаційного іспиту

Кваліфікаційний іспит повинен визначити рівень засвоєння студентами матеріалів наведених вище фінансово-економічних дисциплін, вміння самостійно аналізувати складні явища та процеси суспільно-економічного розвитку, активно використовувати набуті знання у своїй професійній та суспільній діяльності.

Кваліфікаційний іспит є продовженням навчально-виховного процесу, складовою частиною завершального етапу підготовки молодших бакалаврів в галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Цілі кваліфікаційного іспиту зумовлюють і його функції. Головною з них є контроль та оцінка рівня знань у сфері фінансів, банківської справи та страхування отриманих студентом протягом двох років навчання.

Реалізація цієї функції припускає перевірку методологічних та теоретичних принципів, проблем і положень наведених вище фінансових дисциплін, а також вміння їх використовувати в аналізі фінансово-економічних явищ і практичній діяльності. Особливу увагу необхідно приділяти виявленню знань та вмінь студента аналізувати розвиток фінансово-економічних систем та соціально-економічних процесів держави, підприємств, організацій, зокрема аерокосмічної галузі, машинобудування та інших суб'єктів господарювання.

Важливе значення має функція виявлення навичок вирішення практичних завдань, певного аналізу проблемних ситуацій на мікроекономічному рівні.

Кваліфікаційний іспит виконує ще й важливу виховну функцію. У певному вираженні вона виявляється у вмінні студента самостійно, логічно й послідовно

висловлювати свої економічні переконання, здійснювати самоконтроль та критично оцінювати власні знання і навички.

Кваліфікаційний іспит, за умов всебічного аналізу його результатів, дозволяє найбільш вичерпано з'ясувати позитивний досвід та недоліки в організації, змісті й методиці викладання фахових фінансово-економічних дисциплін, а також самостійної роботи студентів.

Все це дає можливість визначити конкретні заходи щодо удосконалення викладання фахових фінансово-економічних дисциплін, накреслити шляхи поліпшення взаємозв'язку та спадкоємності у їх викладанні.

Таким чином, кваліфікаційний іспит в значно більшій мірі, аніж курсові іспити, є засобом всебічного впливу на особистість студента і має контрольну, пізнавальну та виховну функції.

4.3. Загальні вимоги до організації кваліфікаційного іспиту

Організаційна підготовка до кваліфікаційного іспиту проводиться згідно графіка навчального процесу університету. Кафедра фінансів, обліку і оподаткування разом з навчально-аналітичним відділом, деканатом факультету програмної інженерії та бізнесу організує підготовку до кваліфікаційного іспиту за заздалегідь розробленими планами.

Складання кваліфікаційних іспиту проводиться після повного виконання навчального плану молодшого бакалавра.

Порядок складання кваліфікаційного іспиту – після складання всіх екзаменів та заліків з теоретичного курсу.

Для підготовки і складання кваліфікаційних іспиту виділяється не менше двох навчальних днів, протягом яких проводяться консультації за вказаними нормативними дисциплінами. Можливе проведення індивідуальних консультацій.

4.4. Формування екзаменаційних комісій (ЕК)

Прийом кваліфікаційного іспиту здійснюється Екзаменаційною комісією. Екзаменаційна комісія формується щорічно на період проведення екзамену в межах Екзаменаційної комісії за спеціальністю з числа професорсько-викладацького складу кафедри фінансів, обліку і оподаткування та запрошених фахівців відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у такому складі:

– голова ЕК – фахівець у відповідній галузі або провідний науковець відповідного напряму наукової діяльності або науково-педагогічний (педагогічний) працівник з напряму підготовки (спеціальності), який не є працівником ХАІ, д.е.н. або к.е.н., професор або доцент;

– члени ЕК – гарант освітньо-професійної програми та інші викладачі кафедри фінансів, обліку і оподаткування, які мають вчений ступінь або звання (у кількості 3-4 чол.).

Персональний склад комісії затверджується наказом по університету не пізніше як за місяць до початку кваліфікаційного екзамену.

4.5. Перелік документів та їх підготовка для ЕК

У Екзаменаційну комісію до початку екзамену подаються такі документи:

- відомості декана (заст. декана) факультету програмної інженерії та бізнесу про допуск студентів до кваліфікаційного іспиту;
- довідка про виконання студентами навчального плану й отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт тощо.

Для оформлення протоколів Екзаменаційної комісії призначається технічний секретар зі складу робітників кафедри.

4.6. Розклад кваліфікаційного іспиту та формування складу екзаменаційних студентських груп

Розклад кваліфікаційного іспиту складається навчально-аналітичним відділом, погоджується з керівництвом кафедри, затверджується проректором університету та доводиться до відома всіх учасників кваліфікаційного іспиту не пізніше як за місяць до його початку.

Списки навчальних груп складаються деканатом відповідно до затвердженого розкладу та допусків. Кожна ЕК приймає за день тільки одну екзаменаційну групу.

Для складання кваліфікаційного екзамену навчальним відділом виділяються і закріплюються за ЕК постійні аудиторії.

4.7. Проведення консультацій

Під час підготовки до екзаменів велику роль відіграють консультації. Кожній групі проводять передекзаменаційні консультації за кожною дисципліною, та загальну консультацію безпосередньо перед екзаменом.

На консультації пропонуються методичні рекомендації з організації самостійної роботи в період підготовки до кваліфікаційного іспиту:

- над законами України, прийнятими Верховною Радою, а також постановами Кабінету Міністрів України з економічних питань;
- з підручниками та поточними публікаціями в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр», журналі «Економіка України», «Вісник НБУ» тощо;
- з навчальними посібниками, методичними вказівками та власними конспектами лекцій з відповідних дисциплін.

Важливо також на консультаціях ознайомити студентів:

- з обсягом вимог, що висуваються до екзаменів;
- з характером питань екзаменаційних білетів, користуючись при цьому навчальними програмами з відповідних курсів.

На консультації викладач розповідає студентам:

- про принципи групування питань в екзаменаційних білетах;
- про місце (аудиторії), час та порядок проведення екзамену;
- про режим роботи в дні підготовки до екзамену, включаючи режим роботи бібліотеки, читального залу кафедри, їдальні тощо;
- про методичні вказівки до підготовки і проведення кваліфікаційного екзамену.

Загальна консультація має на меті надати студентам допомогу у вивченні найбільш складних питань фахових дисциплін, що виникли під час підготовки. Ця консультація проводиться напередодні екзамену для окремої групи студентів провідними викладачами кафедри за заздалегідь складеним розкладом.

Викладач рекомендує студентам заздалегідь сформулювати питання, на які вони бажають отримати додаткові пояснення. Це, зрозуміло, не виключає можливості для кожного студента задавати свої питання під час проведення консультації. Доцільно також проаналізувати найбільш поширені помилки, які допускали студенти в попередніх групах на кваліфікаційному екзамені.

Загальну консультацію можна проводити у формі “круглого столу” за участю викладачів, які входять до складу Екзаменаційної комісії. Окрім групових консультацій, в міру необхідності, проводяться й індивідуальні.

У цей же період на допомогу студентам в методичному кабінеті кафедри фінансів, обліку і оподаткування організують виставки методичної літератури, навчальних посібників, альбомів наочних посібників, таблиць і схем, технічних засобів навчання з необхідними ілюстративними матеріалами. Студентам надається також можливість користуватися під час підготовки до кваліфікаційного екзамену аудиторіями з комп’ютерною технікою.

4.8. Підготовка та характер екзаменаційних білетів

Підготовка і формування екзаменаційних білетів у вигляді тестів є одним з найбільш складних і відповідальних питань. При їх формуванні повинні використовуватися різні підходи.

1. Збереження специфіки кожної дисципліни. Це полегшує вирішення організаційних моментів: питання оглядових лекцій, проведення консультацій, підведення підсумків екзаменів тощо. Але можливе дублювання окремих питань.

2. Комплексний, системний, являє собою синтез усіх наскрізних проблем фахової підготовки. У цьому випадку тестові питання повинні формуватися на засадах методологічного їх значення, актуальності з погляду на сучасні вимоги. Безумовно, за таким підходом частина питань може залишитися поза увагою укладачів екзаменаційних білетів.

Кваліфікаційний екзамен проводиться письмово у вигляді тестів, складеними відповідно до затверджених відповідних програм кваліфікаційного екзамену. Кожний тест складається з декількох різновидів завдань, що дає змогу всебічно перевірити знання студентів за встановленими дисциплінами:

- 100 тестових завдань з дисциплін «Гроші та кредит», «Фінанси», «Банківська система», що мають одну вірну відповідь.

Тести розробляються викладачами кафедри відповідної професійної спрямованості. Щоб звести до мінімуму вплив на результати іспиту суб'єктивних чинників, повинна бути забезпечена максимальна стандартизація умов його проведення та аналізу результатів. Стандартизація умов забезпечується:

– об'єктивністю проведення екзамену, що вимагає для всіх, хто його складає, однакових умов його проведення. Для цього стандартизується сам екзаменаційний процес. Тільки тоді, коли дотримано однакових умов експерименту, результати вимірювання можна порівнювати між собою (співставляти);

– об'єктивністю опрацювання результатів, що вимагає їх фіксації, накопичення, аналізу та збереження;

– об'єктивністю інтерпретації результатів, що вимагає однакової інтерпретації одних і тих же результатів екзамену різними особами.

Білету у вигляді тестування до кваліфікаційного екзамену затверджуються на засіданні кафедри фінансів, обліку і оподаткування.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

5.1. Умови проведення кваліфікаційного іспиту

До кваліфікаційного іспиту допускаються студенти, які закінчили вивчення всіх теоретичних дисциплін, склали всі заліки й екзамени згідно з навчальним планом молодшого бакалавра.

Кваліфікаційний іспит проводиться у формі відповідей на тестові питання білета, підготовлених для проведення екзамену.

Кваліфікаційний іспит проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії за наявності не менше трьох її членів; на засіданні ЕК можуть бути присутні представники ректорату, деканату та громадських організацій університету.

Тривалість кваліфікаційного екзамену – не більше двох астрономічних годин.

Тривалість засідання Екзаменаційної комісії не повинна перевищувати шести годин на день.

До початку екзамену група студентів, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ЕК.

Голова комісії поздоровляє студентів з початком кваліфікаційного екзамену, знайомить їх зі складом ЕК і коротко пояснює порядок її роботи.

Враховуючи режим роботи комісії, до екзамену запрошуються студенти згідно відомостей, які видані учбовою частиною або відповідним деканатом університету. Кожному студенту для підготовки відповідей виділяють окремий стіл. Необхідні записи студент робить на стандартних аркушах, що видаються комісією.

Разом з тим важливо органічно поєднувати на кваліфікаційному іспиті високу вимогливість і об'єктивність в оцінках, індивідуальний підхід до студентів у визначенні рівня їх знань з дисциплін професійної підготовки.

5.2. Політика академічної доброчесності

Організація і процедура проведення кваліфікаційного іспиту відповідають пунктам Положення про академічну доброчесність в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» від 21 червня 2019 р. А саме:

– студенти і члени ЕК мають дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки;

– студенти мають самостійно виконувати завдання кваліфікаційного екзамену;

– члени ЕК повинні контролювати дотримання академічної доброчесності студентами;

– члени ЕК повинні об'єктивно оцінювати результати кваліфікаційного екзамену.

Питання, що стосуються академічної доброчесності на кваліфікаційному екзамені, розглядає ЕК, або використовується процедура, визначена у Положенні про академічну доброчесність університету.

5.3. Методичні поради студенту з підготовки відповідей на питання екзаменаційного білета

Отримавши екзаменаційний білет, студент повинен ознайомитися із змістом тестових питань та визначити місце кожного з них у загальній структурі фахової підготовки.

Студенту надається можливість користуватися програмами з кожної дисципліни, що включені до кваліфікаційного іспиту.

У разі сумніву щодо розуміння сформульованих у білеті питань або умов задачі студент має право звернутися за поясненням до екзаменаційної комісії.

5.4. Критерії екзаменаційних оцінок і методика оцінювання результатів кваліфікаційного екзамену

Розподіл балів за тестовими завданнями наведено у таблиці.

№ з\п	Вид завдання	Максимальний бал за одне завдання	Кількість завдань	Сумарний максимальний бал
1	Завдання у вигляді тестів	1	100	100
			Разом	100

Під час складання іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Результати кваліфікаційного іспиту визначаються оцінками за бальною та традиційною шкалою, яку наведено у таблиці.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою
90 – 100	Відмінно
75 – 89	Добре
60 – 74	Задовільно
0 – 59	Незадовільно

Оцінка «Відмінно» виставляється за таких умов:

- 1) повнота і правильність виконання завдання.
- 2) глибокий аналіз фактів і подій, спроможність прогнозування результатів від прийнятих рішень;
- 3) чітке, послідовне викладення відповіді на папері;
- 4) вміння пов'язати теорію і практику.

Оцінка «Добре» виставляється за таких умов:

- 1) мають місце деякі неprincipові помилки несуттєвого характеру у викладі відповідей при повних знаннях програмного матеріалу;
- 2) не завжди правильне прогнозування подій від прийнятих рішень;
- 3) вміння пов'язати теорію з практикою.

Оцінка «Задовільно» виставляється за таких умов:

- 1) репродуктивний підхід до засвоювання та викладання матеріалу;
- 2) недостатня повнота викладання матеріалу, але при обов'язковому виконанні (можливо з несуттєвими помилками) тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- 3) неглибокі знання основного матеріалу, наявність великої кількості неточностей у викладі матеріалу;
- 4) нечітке викладання матеріалу на папері, порушення логічної послідовності при викладі матеріалу;
- 5) утруднення при практичному втіленні прийнятих рішень.

Оцінка «Незадовільно» виставляється за наступних умов:

- 1) відсутність знань з більшої частини матеріалу, погане засвоєння принципів положень курсу;
- 2) наявність грубих, принципівих помилок при практичному виконанні отриманих завдань;
- 3) невиконання або виконання з великими помилками тих завдань, що пов'язані з розв'язанням практичних задач;
- 4) неграмотне і неправильне викладення відповідей на папері.

5.5. Оформлення результатів кваліфікаційного іспиту

Рішення щодо оцінки знань студента приймається Екзаменаційною комісією на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За умов рівності кількості голосів вирішальним є голос голови.

Результати кваліфікаційного іспиту визначаються оцінками за бальною та національною шкалою.

Студентам, які не склали кваліфікаційний іспит з поважних причин (підтверджених документально), Ректором університету може бути надана можливість складання екзамену під час підготовки до інших екзаменів.

Протоколи засідання Екзаменаційної комісії, залікові книжки з проставленими в них оцінками підписуються головою і членами комісії.

5.6. Підведення підсумків кваліфікаційного іспиту

Результати кваліфікаційного іспиту оголошуються студентам наступного дня після проведення та оформлення протоколів Екзаменаційної комісії. При цьому дається загальна оцінка відповідей студентів, відзначаються найбільш яскраві з них, надається характеристика рівня фахової підготовки студентів.

Після закінчення роботи Екзаменаційної комісії складається Протокол рішення про присвоєння кваліфікації студентам, який підписує голова та члени Екзаменаційної комісії. Підсумки кваліфікаційного екзамену обговорюються на засіданнях кафедри фінансів, обліку і оподаткування.

На кафедрі кафедри фінансів, обліку і оподаткування за підсумками кваліфікаційного іспиту розробляють і здійснюють відповідні заходи, спрямовані на подальше удосконалення викладання дисциплін, підвищення якості підготовки фахівців.

6. ПРОГРАМИ ДИСЦИПЛІН КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

6.1 Програма з дисципліни «Фінанси»

1. Сутність та функції фінансів.

Предмет науки про фінанси. Фінанси – специфічна форма суспільних відносин, підсистема економічного базису. Фінанси як економічні, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, характерні риси та суспільне призначення. Мікро- і макрорівні вивчення фінансів. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій. Фінанси, особливості їх функціонування – економічне вчення про товарно-грошові відносини, розширене відтворення, природу і функції держави. Відбиття специфіки товарно-грошових відносин і функцій держави в умовах ринкової економіки на фінансових відносинах. Функції фінансів: розподільча, контрольна, регулююча. Прояви розподільчої функції фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту. Сутність контрольної функції фінансів, її реалізація в організації контролю за розподілом і цільовим використанням грошових фондів. Сутність та значення регулюючої функції фінансів. Сутність і джерела формування фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фінансові ресурси. Фінансові ресурси держави, підприємств і населення.

2. Фінансова система та фінансовий механізм.

Поняття фінансової системи. Фінансова система як об'єкт управління. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансових відносин, їх взаємозв'язки. Державні фінанси як провідна складова централізованих фінансів суспільства. Державні фінанси та їх ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, державні цільові фонди; фінанси державного сектора економіки, державний кредит, резервні та страхові фонди органів державної влади. Фінанси суб'єктів господарювання та їх роль у розвитку національної фінансової системи. Складові фінансів суб'єктів господарювання: фінанси комерційних підприємств і організацій, фінанси некомерційних підприємств та організацій. Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави; Структурні складові фінансового ринку: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг. Роль міжнародних фінансів у розвитку інших складових фінансової системи держави. Фінансова політика – складова частина економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики. Стратегія й тактика фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі. Фінансовий механізм. Поняття і склад фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою. Поняття про управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Органи управління фінансами та їхні функції. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів. Зведений фінансовий баланс держави. Зміст фінансового планування під час трансформаційних зрушень. Фінансовий

контроль. Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Органи, що здійснюють фінансовий контроль. Фінансове право. Правове регулювання фінансових відносин. Розвиток фінансового законодавства в Україні.

3. Податкова система держави.

Історія виникнення податків як економічної категорії. Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків. Характерні риси податків, відрахувань і платежів. Взаємозв'язок з іншими розподільчими категоріями (кредит, заробітна плата, собівартість, ціна). Елементи податку. Принципи оподаткування. Класифікація податків. Прямі податки. Непрямі податки. Різновиди ставок податків, зборів, мита (адвалорні, специфічні, змішані). Порівняльна характеристика податків різних країн. Об'єктивна необхідність податкової системи. Поняття податкової системи і методи її побудови. Структурна побудова податкової системи. Податкова система України, основні етапи її становлення. Податкова політика. Податкова служба, склад податкової служби України.

4. Бюджет і бюджетна система держави.

Сутність бюджету як економічної категорії. Призначення та роль бюджету державні Об'єкти і суб'єкти бюджетних відносин. Функції бюджету. Бюджет як основний фінансовий план держави. Провідна та координуюча ролі бюджету у системі фінансових планів. Показники стану бюджету – бюджетний надлишок і бюджетний дефіцит. Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні. Особливості державного бюджету на поточний рік. Бюджетний устрій і бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи. Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування. Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Місцеві бюджети, їх роль у місцевому самоврядуванні. Поняття фінансової автономії та показники її рівня. Взаємовідносини між ланками бюджетної системи, їх форми та організація. Бюджетне регулювання. Бюджетне субсидювання та його види: субсидії, субвенції, дотації.

5. Державні доходи та видатки.

Економічна сутність державних доходів. Значення державних доходів. Централізовані державні доходи: доходи державного бюджету, державний кредит, доходи державних цільових фондів. Доходи державного бюджету. Форми їх вияву та матеріальне втілення. Класифікація доходів державного бюджету. Принципи організації системи доходів бюджету та джерела їх формування. Методи формування доходів державного бюджету. Податкові надходження. Державні позики, емісійний дохід та їх значення у системі доходів бюджету. Неподаткові доходи бюджету, їх склад і призначення. Децентралізовані державні доходи. Доходи державних підприємств та організацій складова частина державних доходів. Прибуток державних підприємств. Сутність, характеристика, склад державних видатків. Класифікація державних видатків. Фактори, що визначають структуру державних видатків. Сутність і принципи кошторисного фінансування.

Кошторис: види та його основні елементи. Сутність і роль державних цільових фондів на сучасному етапі. Об'єктивна необхідність їх створення. Класифікація державних цільових фондів, доходи та витрати державних цільових фондів. Проблеми і перспективи їхнього функціонування. Якісна характеристика державних видатків, принципи їх організації. Методи і форми фінансування державних витрат. Бюджетні кредити. Державні дотації. Державні гарантії.

6. Державний кредит й державний борг.

Суть і значення державного кредиту. Особливості фінансових відносин, що формують державний кредит, його суб'єкти. Об'єктивна необхідність і можливість використання державного кредиту. Роль державного кредиту у мобілізації коштів населення, підприємств та організацій. Вплив державного кредиту на стан грошового обігу в державі. Значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних і регіональних потреб. Відмінності державного кредиту від банківського. Форми та види державного кредиту. Позики, їх класифікація за правом емісії, формами виплати доходів, методами розміщення, термінами погашення та іншими ознаками. Види державних боргових цінних паперів, їх характеристика та законодавче регулювання. Емісія державних боргових цінних паперів: вибір їх видів, обґрунтування термінів обігу, форми виплати доходів тощо. Капітальний і поточний, внутрішній і зовнішній державний борг. Поняття державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом. Методи управління державним боргом. Кількісний аспект державного боргу та проблеми його сплати в Україні.

7. Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій.

Необхідність і сутність фінансів підприємств. Фінанси підприємств – основа фінансової системи держави. Функції фінансів підприємств та принципи їх організації. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу. Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування в умовах ринку. Склад грошових фондів і доходів, порядок їх утворення і використання в умовах ринку. Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування доходів. Поділ коштів підприємства на власні та залучені. Виручка від реалізації продукції, робіт і послуг, її розподіл. Види витрат. Собівартість продукції, робіт, послуг та її складові. Економічний зміст прибутку, його склад. Особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності. Види прибутків. Розподіл і використання прибутку. Фінанси неприбуткових організацій. Види неприбуткових організацій. Особливості та завдання неприбуткових організацій. Джерела формування та напрями використання коштів неприбуткових організацій. Благодійництво. Спонсорство. Меценатство.

8. Фінанси населення.

Сутність фінансів населення, їх значення. Зв'язок фінансів населення з іншими складовими фінансової системи. Фінансові ресурси населення. Джерела формування доходів населення. Класифікація джерел формування доходів населення. Фактори, що впливають на рівень доходів населення. Порядок

використання доходів населення. Фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження. Функція споживання, функція заощадження. Мотиви утворення заощаджень населення, їх класифікація. Рівень заощаджень населення. Сучасні тенденції формування заощаджень населення України. Фінансовий портфель громадянина, його склад: споживчий портфель, накопичувальний та інвестиційний. Фактори, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції. Складові інвестиційного портфеля. Портфель нагромадження та його складові.

9. Фінансовий ринок.

Роль фінансового ринку у ринковій економіці. Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів. Функції фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку. Класифікація структурних складових фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Ринок банківських кредитів. Ринок цінних паперів. Страховий ринок. Взаємозв'язок складових фінансового ринку. Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг фондів цінностей. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація. Фінансові інститути ринку. Фонд держмайна: його функції, завдання, обов'язки, організація. Роль фонду державного майна у процесі роздержавлення та приватизації. Роздержавлення і приватизація: суть та особливості. Фінансові посередники. Функції та види фінансових посередників. Роль Національного банку України на ринку державних цінних паперів. Проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку України.

10. Міжнародні фінанси.

Сутність, призначення та роль міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси суверенних країн і регіонів. Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Форми та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності як складова загальної зовнішньоекономічної політики держави. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Форми та засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Валютні відносини та їх державне регулювання в Україні. Валютні системи: сутність, види і структура. Валютна політика держави. Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація. Вплив міжнародного фінансового ринку на національні, фінансові ринки та національну економічну систему держави.

11. Інтеграція України у світову та європейську фінансову систему.

Основні напрями інтеграції України у світову фінансову систему. Специфічні особливості та проблеми функціонування валютного ринку в Україні. Основні напрями інтеграції України у світову фінансову систему. Формування й розвиток Європейського валютного союзу. Україна та ЄС: особливості організації міжнародних фінансових зв'язків та перспективи їх розвитку. Міжнародні валютно-фінансові і кредитні організації. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.

Рекомендована література:

1. Фінанси: [Текст]: навч.посібник / І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій та ін.; за ред. д.е.н., проф. І.О. Лютого. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. – 720 с.
2. Національні фінанси: [Текст]: навч.посібник / Грушко В.І, Наконечна О.С., Чумаченко О.Г. – К.: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 660 с.
3. Фінанси: навч. посібник в 2-х частинах / Баранова В.Г., Волохова І.С., Хомутенко В.П. та ін. / за заг. ред. Баранової В.Г. – Одеса: Атлант, 2015., 344 с.
4. Волохова І. С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. Фінанси: навч. посіб. – Одеса. – 2018.– 263 с.

6.2. Програма з дисципліни «Банківська система»

1. Формування банківської системи і ринку банківських послуг в Україні.

Сутність та структура банківської системи. Етапи розвитку банківської системи України. Центральний банк и денежно-кредитная политика. Поняття та види комерційних банків. Принципи діяльності та правові засади комерційного банку. Види банківських операцій.

2. Створення і організація діяльності банків.

Порядок реєстрації комерційного банку. Ліцензування банківської діяльності. Документи, які подаються до територіального управління НБУ для його державної реєстрації. Відокремлені структурні підрозділи банку. Порядок реєстрації представництв іноземного банку. Форми і порядок реорганізації банківських установ. Організаційна структура банку. Стратегія комерційного банку та складові успіху його діяльності

3. Операції комерційних банків з формування ресурсної бази.

Ресурси комерційного банку, їх склад та структура. Власний капітал банку, його структура, джерела формування. Функції основного, додаткового та субординованого банківського капіталу. Міжнародні стандарти власного капіталу комерційних банків (Базельська угода). Аналіз достатності капіталу банку. Методи управління банківським капіталом в Україні та в міжнародній практиці. Сутність та склад пасивних операцій банку. Залучені та запозичені кошти банку. Економічний зміст депозитних операцій, їх класифікація та загальна характеристика. Особливості укладання депозитного договору та встановлення депозитної процентної ставки. Система страхування (гарантування) вкладів населення в банках. Довіреність на розпорядження вкладами. Порядок видачі вкладу після смерті вкладника. Порядок розпорядження рахунками неповнолітніх та інших клієнтів, визнаних недієздатними. Економічний зміст операцій з недепозитного запозичення коштів, їх загальна характеристика. Роль міжбанківського кредитування, функції та структура ринку міжбанківських кредитів. Особливості одержання централізованих кредитів від НБУ. Операції, пов'язані з отриманням (наданням) кредитів від інших банків. Випуск незабезпечених боргових зобов'язань банку як засіб запозичення ресурсів. Поняття субординованого боргу.

4. Основи організації банківського кредитування.

Сутність, принципи та функції кредиту, його роль в економіці. Форми та види банківського кредиту. Організація кредитної діяльності банку. Особливості укладення кредитних договорів. Поняття кредитного портфеля банку та його якісна характеристика. Організація банківського кредитування. Поняття і складові кредитної політики банку. Методи надання та способи погашення кредиту. Етапи процесу банківського кредитування. Плата за кредит та фактори, що на неї впливають. Методи ціноутворення на банківські позики. Кредитний ризик та методи управління ним. Методи розрахунку величини кредитного ризику. Система оцінки кредитоспроможності позичальника банку. Форми забезпечення повернення банківських кредитів, їх поняття та загальна характеристика. Застава як вид забезпечення. Порука та гарантія. Страхування. Особливості нарахування неустойки, пені та штрафів. Особливості формування резервів на покриття можливих втрат за кредитними операціями банку. Методи управління проблемними кредитами.

5. Операції банків з цінними паперами.

Поняття інвестиційних операцій банків. Характеристика цінних паперів та видів банківської діяльності на фондовому ринку. Класифікація та види банківських операцій з цінними паперами. Операції з цінними паперами, що підлягають ліцензуванню. Емісійні операції банків. Поняття емісії цінних паперів та емісійної діяльності банків. Розміщення акцій та їх обіг. Операції банків з облігаціями власної емісії. Депозитні (ощадні) сертифікати банків як інструмент емісійних операцій. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Економічна характеристика інвестиційних портфельів цінних паперів. Загальні принципи оцінки цінних паперів у портфелях банку. Посередницькі (комісійні, клієнтські) операції банків з цінними паперами, їх загальна характеристика. Депозитарні операції комерційних банків. Заставні операції банків з цінними паперами. Механізм проведення брокерських операцій. Операції у ролі інфраструктурних (професійних) учасників ринку цінних паперів. Ризики, пов'язані з діяльністю банків на ринку цінних паперів та засоби захисту від них. Регулятивні вимоги до операцій банків з цінними паперами.

6. Валютні операції комерційних банків.

Економічний зміст валютного курсу. Режими та методики курсоутворення. Конвертованість валюти і її види. Класифікатор іноземних валют НБУ. Пряма (європейська) та непряма (американська) система котирування валюти. Крос-курси валют та способи їх обчислення. Характеристика конверсійних (обмінних) валютних операцій. Характеристика депозитно-кредитних валютних операцій та ціноутворення за ними: зміст та призначення ставок LIBID і LIBOR, KIBID і KIBOR. Відкрита валютна позиція банку, порядок її обчислення та регулювання. Неторговельні операції комерційних банків в іноземній валюті. Операції з міжнародних торговельних розрахунків. Операції з торгівлі іноземною валютою. Операції із залучення та розміщення валютних коштів.

7. Операції комерційних банків з організації розрахунків і обслуговування платіжного обороту.

Загальні основи організації безготівкових розрахунків і структура безготівкового грошового обігу. Відкриття і ведення банківських рахунків. Форми та способи безготівкових розрахунків, сфера використання і порядок проведення розрахункових операцій. Особливості оформлення розрахункових документів та порядок їх приймання і виконання банками: розрахунки із застосуванням платіжних доручень та платіжних вимог-доручень; порядок здійснення розрахунків чеками та акредитивами; примусове та договірне стягнення (списання) коштів. Кореспондентські відносини та міжбанківські розрахунки. Структурна побудова та принципи функціонування системи електронних платежів (СЕП). Схема документообороту в СЕП. Класифікація електронних розрахунково-платіжних документів, що використовуються в СЕП. Розрахунки з використанням банківських платіжних карток. Характеристика касових операцій банків та забезпечення їх касової діяльності.

8. Нетрадиційні банківські операції та послуги.

Види нетрадиційних банківських операцій та послуг: загальна характеристика. Економічні основи банківського лізингу та його форми. Лізингові операції та перспективи їх розвитку в Україні. Банківські гарантії та поручительства, як форми банківських послуг. Посередницькі, консультаційні та інформаційні послуги банків. Трестові послуги. Учасники факторингових операцій та зміст договірних відносин між ними. Визначення плати за факторингове обслуговування. Характерні ознаки форфейтингу. Зміст і послідовність здійснення форфейтингової операції, визначення плати за неї.

9. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку.

Сутність фінансової стійкості комерційного банку та способи її забезпечення. Економічні нормативи регулювання діяльності банків та нагляд за їх дотриманням. Ліквідність та платоспроможність банку. Оцінка ресурсної бази банку з позицій ліквідності та забезпеченості потреб банку в ліквідних засобах. Основні підходи щодо управління банківськими ризиками. Поняття та мета процесу управління банківськими ризиками. Етапи процесу управління банківськими ризиками. Організаційна структура ризик-менеджменту банку. Порядок формування і використання резервів для покриття можливих втрат банку від активних операцій. Резервний фонд комерційного банку. Резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку. Порядок формування і використання резервів для відшкодування можливих втрат від дебіторської заборгованості і від операцій з цінними паперами. Фінансові звіти банку та оцінка його діяльності. Прибутковість банку: поняття та оцінка. Засоби підвищення продуктивності діяльності банку.

Рекомендована література

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 - № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5, 6. — Ст. 30 (зі змін. і допов.).

2. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.99 № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 29. — Ст. 238 (зі змін. і допов.).

3. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Затв. постановою Правління НБУ від 21.01.04 № 22.

4. Положення про порядок визначення та формування обов’язкових резервів для банків України: Затв. постановою Правління НБУ від 21.04.04 № 172.

5. Інструкція про касові операції в банках України: Затв. постановою Правління НБК від 25.09.2018 № 103.

6. Карась П.М. Банківська система: навчальний посібник. Херсон: ОЛДПЛЮС, 2015. 292 с.

7. Л. О. Примостка, М. І. Диба, І. В. Краснова Банківська система України : інституційні зміни та інновації : монографія/ за заг. ред. О. Примостки. К. : КНЕУ, 2015. 434 с.

8. Банківська система: навчальний посібник / [Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О.] ; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. - 580 с.

6.3. Програма з дисципліни «Страховання»

1. Страховання в ринковій економіці.

Передумови виникнення страховання. Необхідність страхового захисту та його форми. Страхові фонди як матеріальна основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Страховання як економічна категорія і його ознаки. Завдання, принципи і функції страховання. Місце страховання в системі економічних відносин. Сфери застосування страховання.

2. Класифікація страховання.

Поняття класифікації, її наукове та практичне значення. Ознаки класифікації: історичні, економічні, юридичні. Класифікація за об’єктами страховання. Галузі страховання: майнове страховання, страховання відповідальності, особисте страховання. Класифікація за родом небезпеки: страховання вогневих, інженерних, сільськогосподарських, транспортних, фінансово-кредитних та інших ризиків. Класифікація за формами проведення. Порівняльна характеристика добровільного та обов’язкового страховання. Класифікація за статусом страхувальника: страховання юридичних осіб усіх форм власності та страховання громадян. Класифікація за спеціалізацією страховика. Загальні та нетрадиційні види страховання. Поняття страхової послуги та особливості їх реалізації.

3. Загальна характеристика страхового ризику й система заходів щодо його зменшення

Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Рівень ризику. Частота ризику та розмір шкоди. Управління ризиком. Роль ризик-менеджменту у виявленні, розпізнаванні, ідентифікації та визначенні методів впливу на ризик. Андеррайтинг. Класифікація ризиків у страхованні. Страхове шахрайство.

4. Соціально-економічний зміст страхового ринку та його структура.

Поняття страхового ринку. Суб'єкти страхового ринку. Особливості організації страховика: організаційні форми, структура. Форми і канали реалізації страхових послуг. Роль посередників: страхових агентів і брокерів. Перспективи розвитку страхового ринку України. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. План маркетингу. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень. Функціонування служби маркетингу страховика.

5. Державне регулювання страхової діяльності.

Необхідність і значення державного регулювання страхової діяльності. Напрямки державного регулювання страхової діяльності. Система державного контролю. Орган нагляду за страховою діяльністю та його функції. Реєстрація та ліцензування страховиків.

6. Особливості укладання та ведення страхової угоди

Страховий поліс як форма договору страхування, його зміст і зв'язок з правилами страхування. Структура страхового полісу. Етапи проходження страхової угоди: заява про страхування; андеррайтинг; укладення договору страхування; видача полісів, врегулювання вимог страхувальників щодо відшкодування збитків. Врегулювання вимог страхувальника щодо відшкодування збитків. Дії страхувальника і страховика при настанні страхової події. Система страхового забезпечення. Франшиза. Особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків.

7. Основи фінансів страхової організації

Загальні принципи організації фінансової діяльності страховика. Склад та економічний зміст доходів і витрат страховика. Собівартість страхової послуги. Виплати страхових сум і страхового відшкодування. Витрати на утримання страхової компанії. Фінансові результати діяльності страховика. Прибуток страховика, його структура і правила розрахунку. Розподіл прибутку. Поняття, класифікація і порядок формування фондів страховика. Оподаткування страховиків.

8. Фінансова надійність і стійкість страхової компанії

Поняття фінансової надійності страховика та її значення, стійкість страхових операцій. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення. Показники платоспроможності: фактичний і нормативний запаси платоспроможності, порядок їх обчислення. Страхові резерви, їх склад, порядок формування і розміщення. Фінансові показники діяльності страховика. Формування збалансованого страхового портфеля.

9. Актуарні розрахунки в страхуванні

Тарифна політика страховика та її напрямки. Поняття актуарних розрахунків та їх застосування у страхуванні. Страховий тариф, його призначення і структура. Методи розрахунку страхових тарифів в ризиковому страхуванні та страхуванні життя. Особливості розрахунку математичних резервів зі страхування життя.

10. Перестраховування і співстраховування

Поняття, необхідність, значення і функції перестраховання як метода забезпечення фінансової надійності. Методи і форми перестраховання. Види договорів перестраховання. Перестраховальна ємкість ринку України. Співстраховання та механізм його застосування.

11. Особисте страхування

Економічний зміст і класифікація особистого страхування. Страхування життя та його основні види: змішане страхування життя, довічне страхування, страхування до одруження, страхування пенсій (ренти). Обов'язкове і добровільне страхування від нещасних випадків: страхування від нещасних випадків на транспорті, страхування військовослужбовців; страхування працівників ризикових професій, індивідуальне й колективне страхування від нещасних випадків. Медичне страхування: суб'єкти та об'єкти страхування, умови обов'язкового і добровільного медичного страхування, страхування осіб, що виїжджають за кордон. Соціальне страхування.

12. Страхування майна фізичних і юридичних осіб

Загальні умови страхування майна: суб'єкти страхування, страхові події, порядок укладення договорів, умови відшкодування збитків. Особливості страхування ризиків у сільському господарстві: страхування врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, страхування тварин, страхування будівель та іншого майна. Страхування транспортних засобів: автомобільного та іншого наземного, морського, авіаційного транспорту. Страхування вантажів. Страхування технічних ризиків. Страхування майна громадян: будівель і споруд, тварин, домашнього та іншого майна.

13. Страхування відповідальності

Економічна необхідність і особливості страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів. Моторне (транспортне) страхове бюро України та його функції. Міжнародна система «Зелена картка». Страхування відповідальності власників інших видів транспорту. Страхування відповідальності власників об'єктів підвищеної небезпеки, перевізників, товаровиробників за якість продукції. Страхування професійної відповідальності. Інші види страхування відповідальності.

14. Особливості реалізації нетрадиційних видів страхових послуг

Перелік нетрадиційних видів страхових послуг. Кептивне страхування, страхування ризиків у кіновиробництві. Інтернет-технології у страхуванні. Інші види страхування.

Рекомендована література

1. Про страхування / Верховна Рада України; Закон від 07.03.1996 № 85/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>
2. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних [...] / Верховна Рада України; Закон від 01.07.2004 № 1961-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>

3. Горбач, Л. М. Страхування: підручник / Л. М. Горбач, Е. В. Кадебська. – Київ: Кондор – Видавництво, 2016. – 544 с.
4. Страхування: підручник. Горбач Л.М., Кадебська Е.В.–К.: Кондор-Видавництво, 2016. – 544 с.
5. Плиса В. Й. Страхування: Підручник, 2-ге вид, виправлене й доповнене. – К : Каравела, 2019. – 512 с.
6. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 350 с.
7. Бондар Н. О., Фурсова В. А. Страхування. Навч. посіб. Конспект лекцій [Електронний ресурс] / Н. О. Бондар, В. А. Фурсова. – Хар-ків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковсько-го «Харків. авіац. ін-т», 2020. –97с.